

О. Б. СТОЛЯРЕНКО

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Навчальний посібник

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет психології
Кафедра психології освіти

О.Б. Столяренко

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Навчальний посібник

Кам'янець - Подільський
2012

УДК 159.923 (075.8)

ББК 88.37я73

С 81

Рецензенти:

- Шинкарюк А.І.** - доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної та практичної психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;
- Співак В.І.** - кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;
- Радчук В.М.** - кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри практичної психології Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича.
- Брюховецька О.В.** - кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології Інституту менеджменту та психології ДВНЗ „Університет менеджменту освіти” НАПН України

*Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
Кам'янець-Подільського національного університету
протокол № 10 від 28.10. 2010 р.*

С 81 Психологія особистості (курс лекцій та практикум): О. Б. Столяренко.
Навчальний посібник. - Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2011.-220 с.

ISBN 978-966-1638-59-3

Навчальний посібник розкриває різноманітні підходи до психології особистості, знайомить з типологічними та індивідуальними психологічними особливостями людини, психологічними аспектами мотивації, діяльності, поведінки і спілкування. З урахуванням особливої ролі соціальних чинників у процесі соціалізації особистості висвітлюються проблеми становлення характеру, розвитку здібностей, формування емоційно-вольової сфери особистості, вищих потреб людини. Підібрані автором матеріали допоможуть студентам успішно засвоїти найсуттєвіші наукові положення про природу особистості та розвинути навички психологічного аналізу особистості

Теоретична частина посібника складається з текстів лекцій до всіх тем, передбачених навчальною програмою. Розробки практичних занять включають завдання на актуалізацію теоретичних знань, методики діагностики особистісних особливостей, вправи для особистісного самопізнання і розвитку.

Посібник призначається для викладачів і студентів вузів, учителів загальноосвітньої школи, практичних психологів. Може бути використаний широким колом читачів, які цікавляться психологічними проблемами.

УДК 159.923 (075.8)

ББК 88.37я73

ISBN 978-966-1638-59-3

© Столяренко О.Б. 2011 р.

З М І С Т

Передмова	5
ТЕОРЕТИЧНИЙ КУРС	
Модуль I Основні підходи до вивчення особистості в психології	7
Тема 1.1. Психологія особистості як наукова дисципліна	7
1. Теоретичні підходи до вивчення особистості у психології	7
2. Базові категорії психології особистості: індивід, особистість, індивідуальність	9
3. Основні етапи історії досліджень особистості	12
Тема 1.2. Концепції особистості фрейдизму і неофрейдизму	14
1. Теорія особистості З. Фрейда	14
2. Аналітична психологія К. Юнга	17
3. Індивідуальна психологія А. Адлера	18
4. Соціокультурна психологія Карен Хорні	20
5. Гуманістичний психоаналіз Е. Фромма	21
6. Епігенетична теорія розвитку особистості Е. Еріксона	23
Тема 1.3. Диспозиційний напрям у психології особистості	24
1. Загальна характеристика диспозиційного напрямку у психології особистості	25
2. Диспозиційна теорія особистості Гордона Оллпорта	26
3. Теорія типів особистості Ганса Айзенка	28
4. Структурна теорія рис особистості Раймонда Кеттела	29
Тема 1.4. Когнітивний підхід до особистості	31
1. Загальна характеристика когнітивного підходу до особистості	31
2. Розвиток мислення в онтогенезі (теорія Жана Піаже)	32
3. Теорія особистісних конструктів Джорджа Келлі	34
4. Теорія поля Курта Левіна	36
Тема 1.5. Гуманістичний напрям у психології особистості	37
1. Загальна характеристика гуманістичного напрямку	38
2. Теорія самоактуалізації Абрахама Маслоу	39
3. Феноменологічна теорія Карла Роджерса	42
4. Особистість у логотерапії Віктора Франкла	43
5. Екзистенційна психологія Ролло Мея	44
Тема 1.6. Теорії особистості психологів США і Європи	46
1. Соціально-когнітивна теорія особистості Альберта Бандури	46
2. Теорія соціального научіння Джуліана Роттера	48
3. Психологія свідомості Вільяма Джемса	50
4. Особистість в «описовій психології» Вільгельма Дільтея	51
5. Теорії особистості у французькій соціологічній школі та Едуарда Шпрангера	52
6. Транзактний аналіз Еріка Берна	54
Тема 1.7. Особистість у радянській психології	55
1. Погляди радянських учених на психологічну структуру особистості	55

2.	Ленінградська школа психології особистості	57
3.	Московська школа психології особистості	59
4.	Київська школа психології особистості	63
Модуль II Психологічна характеристика особистості		65
Тема 2.1. Індивідуально-психологічні властивості особистості		65
1.	Загальна характеристика властивостей людини як індивіда	65
2.	Погляди психологів на роль генетичних чинників у розвитку особистості.	66
3.	Вікові індивідні властивості та особистість	69
4.	Статевий диморфізм і статева ідентифікація особистості	71
5.	Основні підходи до дослідження темпераменту	73
Тема 2.2. Соціально-психологічна характеристика особистості		78
1.	Соціально зумовлені характеристики особистості	78
2.	Поняття про характер. Типологія характерів	80
3.	Акцентуації характеру	82
4.	Поняття про мотивацію та її місце в структурі психіки	85
5.	Теорії мотивації	89
Тема 2.3. Розвиток і формування особистості		95
1.	Характеристика понять «розвиток» і «формування» особистості	95
2.	Основні теорії розвитку особистості в дитинстві	97
3.	Розвиток і формування самосвідомості особистості	100
ПРАКТИКУМ		103
Тема 1. Особистість як об'єкт психологічних досліджень		103
Тема 2. Концепції особистості фрейдизму і неофрейдизму		113
Тема 3. Диспозиційний напрям у психології особистості		120
Тема 4. Когнітивний підхід до особистості		135
Тема 5. Гуманістичний напрям у психології особистості		143
Тема 6. Теорії особистості психологів США і Європи		150
Тема 7. Особистість у радянській психології		162
Тема 8. Індивідуально-психологічні властивості особистості		171
Тема 9. Соціально-психологічна характеристика особистості		187
Тема 10. Розвиток і формування особистості		201